

'NZE 'ZON

1933-2019

מורדי שדמי – קורות חיים

מורדי נולד בגרמניה, בעיר ברסלאו, למשפחה ממוצא פולני מצד אמא, והונגרי מצד אבא. הוריו ריכרד שיינפלד ומיצי אלט, נפגשו בבית ספר לריקודים סלוניים, והתחתנו בשנת 1924. אמא עבדה כפקידה בבנק, אבא עבד כמנהל רכש בבית חרושת למנועי קיטור ומכבשים, ושתי המשכורות איפשרו להם חיים נוחים בירה בברסלאו.

מורדי נולד ב-17 ביוני 1933, בן שני להוריו, נקרא עם לידתו פרנץ-מרדכי, וכינויו במשפחה היה פראנצל. זו היתה משפחה בורגנית של יהודים-גרמנים, במצב כלכלי סביר, עם משפחה מורחבת של סבים וסבתות, ודודים ודודות משני הצדדים. מורדי נולד בגרמניה בשנה שבה היטלר עלה לשלטון, זכויות היהודים נשללו בזו אחר זו, ובין בני המשפחה היתה התלבטות בין להאמין ש"עוד מעט זה יסתיים והחיים יחזרו למסלולם", לבין ההבנה שצריך לעזוב את גרמניה.

זיכרון ראשון ומכונן של מורדי היה ליל הבדולח, ב-9 בנובמבר 1938. בשעת לילה מאוחרת החלו לשמוע בדירת המשפחה רעשים מפחידים של צרחות וניפוץ חלונות,

ולבית המשפחה התחילו להגיע חברים ומכרים שברחו ממרכז העיר. דירת המשפחה, היתה מוגנת בשלט שאבא של מורדי השיג, בו נכתב כי הדירה היא "שטח ריבוני הונגרי". למחרת הלכה כל המשפחה לכיוון מרכז העיר, לראות מה קורה עם קרובי המשפחה, ולמורדי נשאר זיכרון קשה של רחובות מלאים בזכוכיות מנופצות מחלונות הראווה של החנויות היהודיות.

אירועי ליל הבדולח גרמו למשפחה להבין שעליהם לעזוב את גרמניה, וההורים התחילו להתכונן להגירה להונגריה, בה היתה להם אזרחות. במקביל החלו היהודים לקבל הודעות כי עליהם לעזוב את גרמניה, ובסוף ספטמבר 1939, עלו אבא, אמא, סבתא, דודה, ושני הבנים, בובי ופראנצל, בני עשר ושש, על הרכבת להונגריה, מהגרים ומגורשים. בבודאפשט שכרו דירה והחלו בחיים חדשים. ההורים עסקו בכל עבודה שיכלו למצוא כדי להתקיים, ושני הילדים קיבלו שמות כינוי הונגריים, שני ופרי. מורדי התחיל ללמוד בבית ספר יסודי, תוך שהוא לומד את השפה ההונגרית, שהייתה זרה לו לחלוטין. אלה היו שנים קשות של מהגרים, עם מעט רגעים משפחתיים טובים, כמו טיולים בשבתות עם אבא להרים שעל יד בודאפשט, וגידול חיות מחמד כמו לטאות וצפרדעים.

במרץ 1944 נכבשה הונגריה על ידי גרמניה, ומורדי, ילד בן 11, חווה בשנית את המפגש עם הנאצים. בודאפשט הוצפה בחיילים גרמנים, ובדגלי צלב-קרס. אבא של מורדי קיבל צו גיוס לשרות עבודה במחנה צבאי בבודאפשט, וביקר בבית מדי פעם. יהודי בודאפשט נדרשו לעבור לגור ב"בתי היהודים", והמשפחה

נאלצה להתגורר בחדר אחד בדירה קטנה. כעבור מספר חודשים נשלח אבא של מורדי ממחנה העבודה למחנה ריכז בגרמניה.

סיפור של מורדי מאותה תקופה, אותו חזר וסיפר לילדים ולנכדים:

מספר ימים אחרי שאבא של מורדי נלקח לגרמניה, ציוו על כל היהודים, בני 14 עד 70, לרדת לרחוב ולהתחיל לצעוד בעיר, לכיוון לא ידוע. פרי הקטן נשאר בבית עם סבתא. לאחר מספר ימים שבהם הסתגרו בבית, סבתא שלו שלחה אותו להביא לחם מחנות קרובה. בדרך חזרה הביתה פגע טיל בחזית הבית, מורדי התכסה בהריסות הבית עד למותניים, ושכנים עזרו לו להיחלץ מהם. הוא כמעט לא נפגע מבחינה פיזית, אבל היה מבוהל מאוד, ותמיד התגאה לספר שלמרות מה שקרה הוא שמר על הלחם מתחת לבית השחי, והביא אותו הביתה לסבתא. כעבור מספר ימים, כמו נס, חזרו אמא, שני והדודה הביתה, והסיפור ששמעו על פרי הקטן ששמר על הלחם הפך לסיפור מיתולוגי משפחתי.

בנובמבר 1944 הצטוו יהודי בודאפשט לעבור לגטו. בגטו היו מספר חודשים, בהם ישנו על הרצפה, סחבו מים בדליים שהעלו מברז בחצר, ואכלו מרק אותו חילקו ברחוב פעמיים ביום. הסיפורים המשפחתיים מספרים שפרי-מורדי היה כל כך חלש, עד שבקושי יכול היה לצאת מהבית.

בינואר 1945 השתחררה הונגריה מהכיבוש הנאצי, הגטו נפתח, והמשפחה חזרה לדירה בעיר. בודאפשט אחרי המלחמה הייתה עיר הרוסה ורעבה, כשמעבר לקשיי היומיום היתה הציפייה שאבא יחזור, והניסיונות לאתר אותו, ואת שאר בני המשפחה. אבא לא חזר, ובמאי קיבלה המשפחה את ההודעה שאבא נפטר ימים ספורים לפני שיחרור מחנה הריכז בו היה.

לאחר קבלת הבשורה על מותו של אבא החליטה אמא של מורדי להגר לארצות-הברית, לשם כבר הגיעו שני אחיה

שהצליחו לברוח מגרמניה. במאי 1947 עלה פרי בן ה-14 עם אמא על אונייה לניו-יורק. שני, שכבר היה פעיל בתנועת ה"שומר הצעיר" בבודאפשט, החליט להיפרד מהם ולעלות לישראל.

כשהגיעו לניו-יורק התקבלו על ידי משפחת אח של אמא, פליקס. לאחר מספר חודשים התחילו להתאקלם. אמא מצאה עבודה כמנהלת משק בית בברונקס, והם עברו לגור עם המשפחה. מורדי התחיל ללמוד בתיכון אמריקאי, תוך שהוא לומד שוב שפה חדשה, והצטרף ל"שומר הצעיר", שהפך למוקד של חייו, כחניך וכמדריך, כולל הדרכה והכשרה במחנות הקיץ של התנועה בהרי הקטסקילס.

בשנת 1954 החליט מורדי לעלות לארץ עם גרעין של ה"שומר הצעיר", וביולי הגיע באונייה ליפו. חברי הגרעין הגיעו לקיבוץ נחשון, קיבוץ צעיר, שהוקם ארבע שנים קודם לכן, על ידי גרעין של ישראלים-צברים. עם העלייה

לארץ, החליט להיות ישראלי לכל דבר כשהצעד הראשון היה שם חדש, יהודי וישראלי. מרדכי היה שמו השני, ומהר מאוד הפך למורדי, ושם המשפחה שיינפלד הפך לשדמי, בעקבות אחיו הגדול ששינה את השם כשעלה לארץ.

בקיבוץ מורדי השתלב בעבודות החקלאיות – עבד ברפת, ריכז את ענף המטעים, ובשנים מאוחרות יותר את הפרדס. בין לבין גם היה "אקונום" – ריכז את המטבח וחדר-האוכל. הוא היה פעיל מאוד בקיבוץ, בוועדות השונות, הרים את קולו בשיחות-קיבוץ, והיה מסור ואיכפתי מאוד. מורדי כבר נחשב "רווק זקן", בן 26, רקדן ידוע של ריקודי-עם, חובב מחיקה קלאסית ואמריקאית, אוהב ומטפל בילדים שנולדו לחבריו. גרעין "יבולים" הגיע לנחשון, וביניהם ציונה, נערה בת 18, ילידת הארץ, מושבניקית מכפר-סירקין. לא עבר זמן רב ומורדי וציונה נכנסו לחדר משפחה בקיבוץ והתחתנו. מורדי העולה החדש, אמריקאי-הונגרי-גרמני, שרוצה להיות ישראלי במהירות, נכנס למשפחה המורחבת הישראלית של ציונה באהבה גדולה. הבת הראשונה היתה חגית, אחריה נולד אלון, ואחריו הבת הקטנה אורלי. הילדים גדלו בקיבוץ בבית-הילדים, ומורדי וגם ציונה היו פעילים מאוד בחיי הקיבוץ, בעבודה ובפעילויות החברתיות.

בהיותו בן 60 בערך, עבר מורדי ניתוח-לב-פתוח, שלא איפשר לו להמשיך ולעבוד בעבודה הפיזית בפרדס. הוא למד הנהלת-חשבונות והשתלב בתחום בקיבוץ, שם עבד עד ליציאה לפנסיה, וגם אחריה.

עם השנים הילדים גדלו, התחתנו, ולמורדי וציונה נולדו 11 נכדים, אותם מורדי אהב יותר מכל. האהבה למשפחה, לילדים ולנכדים, והרצון לעזור ולהיות נוכחים בחיי הילדים, הפכה למוקד החיים של מורדי וציונה.

בשנתיים האחרונות הלכה בריאותו של מורדי והדרדרה, כשהקושי העיקרי בעבורו היה התלות בעזרת אחרים. הוא נלחם מול כל ירידה בתפקוד העצמאי בעקשנות שהייתה אופיינית לו תמיד.

בתקופה האחרונה סבל מכאבים קשים, וביום שישי בבוקר נפרד מאיתנו בשנתו.

יהי זכרו ברוך.

מורדי,

חמש לפנות בוקר.

אני מתגלגלת במיטה ומנסה לסכם 60 שנה של חיים משותפים זה לא נותן לי לישון.
עולים בזיכרוני ימים טובים ופחות טובים, אבל תמיד ידענו להמשיך ולגשר בין הדברים,
בין היקה שאוהב דיוק וביני שרוצה שיהיה בסדר.
אני חושבת שבנינו בית מיוחד, שנהנה משני הניגודים.
מורדי אהב את הקיבוץ, והיה מסור כל כולו לחיים בקיבוץ, בעבודה ובכל הענפים שעבד בהם, זה תמיד
השפיע על הבית.
בנינו משפחה חמה ונפלאה ועל זה היתה לו גאווה גדולה.
נוח בשלום ובשלווה באדמה שכל כך אהבת.
אנחנו נזכור, ואתה תמשיך להיות איתנו.

ציונה

סבא שלנו,

סבא היה מאוד שמח ונרגש לראות את כולכם ואנחנו בטוחים שהוא רואה והוא איתנו בכל מקום שהוא נמצא.

אנחנו רוצים לבקש ממך סליחה אם אי פעם פגענו או אכזבנו אותך, או אם לא היינו פה מספיק. ניסינו כמיטב יכולתנו.

זכינו להכיר ולחוות אדם מדהים שלימד את כולנו שמחת חיים, אופטימיות, אהבה ושיח.

לימדת אותנו לשיר בגרמנית, למרות שאף אחד מאיתנו, חוץ מאת השורה הראשונה, לא באמת זוכר.

הבית היה פתוח בכל יום לכל מי שרק רצה לבקר. חשבנו כל הזמן שאת מגירת השוקולד רק אנחנו היכרנו אבל מסתבר שכבר רצה השמועה.

סבא בשבילנו היה הרבה יותר מסבא. הוא היה נוכח בכל רגע משמעותי בחיים שלנו, ולעולם אף אחד מכל 11 הנכדים לא הרגיש מחנח או נשכח. תמיד התקשר ושאל, חקר, ודאג, והתעניין בכל אחד מאיתנו. אף פעם לא הרגשנו 1 מתוך 11 אלא תמיד אהובים, 1 מתוך 1.

כמה תחסר לנו סבא - החיוך, המילה הטובה, השאלה, הקבלה ללא תנאים, וההענקה העצומה שנתת לכל אחד מאיתנו. תודה .

בשנתיים האחרונות נהיה קצת קשה, אבל נלחמת, ועם כל הפחד והכאב עדיין דאגת לכולם, גם ממיטת בית-החולים.

עם כל ההידרדרות והקושי הבנו יותר עד כמה אנחנו אוהבים אותך, ורוצים אותך לעוד קצת שלנו.

ניסינו עד כמה שאפשר להחזיר לך מכל מה שנתת, כי מגיע לך, ואתה הסבא הכי טוב שיכולנו לבקש.

סבא שלנו, תנוח עכשיו כי מגיעה לך מנוחה, כי עבדת קשה והתעייפת ומותר, ואנחנו נהיה בסדר.

תשמור עלינו כי אנחנו עדיין צריכים אותך.

אנחנו מבטיחים לך סבא שנשמור על סבתא ולא נשאיר אותה לרגע לבד. אם צריך, גם נפעיל לה את המוזיקה

הקלאסית אם היא תתגעגע מידי .

אוהבים אותך ותמיד תהיה איתנו.

הנכדים

אבא.

קשה ועדיין בלתי נתפס להיפרד ממך.

האינטנסיביות של הטיפול בכך בתקופה האחרונה, כמו הופכת את הפרידה לקשה עוד יותר.
היה קשה לראות אותך זקוק לכל כך הרבה עזרה, היה קשה לראות אותך כואב,
היה קשה לראות אותך מאבד קשר איתנו, הולך ודועך.
התקופה הקשה הזאת קרבה אותנו אליך, אל מי שאתה,
אל הרצון העיקש שלך להמשיך ולחיות.
אני זוכרת אותך, אבא, לפני שהמחלות פגעו בכך.

אמא מספרת שכשנולדתי, בת בכורה, היית איתי מלא בביטחון, כאילו היית כבר אבא ותיק,
ומאז, ולתמיד, אתה אבא חם וחזק ואוהב, מקשיב ומבין, אבא שנוכח תמיד,
אבא שאוהב ומעריך כל התקדמות ושינוי, דואג וחרד עם כל קושי.
אני זוכרת את עצמי על הכתפיים שלך בטיולי שבת,
אני זוכרת אותך על יד ההגה בטיולים בכל הארץ,
המון זיכרונות מתוקים של חורף בבית עם רמיקוב ושח,
את האהבה שלך למחיקה, ואת אהבת האוכל והבישולים שלך.

הכי הכי רואה אותך אבא, כסבא של גיל ואופיר,
אתה ואמא, עם קבלה מהרגע הראשון, עם אהבה אין סופית,
עם יכולת לעזור ולתת בלי סוף,
רק כדי שיהיה לנו טוב, שנרגיש בטוחים ושמורים,
ועם אמונה בי ובהם גם ברגעים של אתגרים לא פשוטים.

אני אוהבת אותך, אבא, ומתקשה להיפרד, מתקשה לוותר על נוכחותך בחיינו,
על הכוח והחזק שנסכת בנו, גם בימים האחרונים, הקשים כל כך.
אנחנו אוהבים אותך אבא,
זוכרים עוד ועוד רגעים איתך,
כדי להחזיק עוד רגע אחד, עוד דקה,
בלי להסכים להיפרד.

חגית

בין פרי לפריחה

עצי הפרדס בין פרי לפריחה,
והירוק שולט בנוף.
הענפים נגזמו, האדמה יבשה,
שורות העצים מסודרות,
בין פרי לפריחה.

עלי העצים מרשרשים ברוח,
וכבר לא חם כל כך.
אתה הולך בין העצים,
הולך ומתרחק מאיתנו,
עם משב הרוח של הסתיו.
כשהפרחים בפרדס עדיין לא מבלבים,
והירוק שולט בנוף,
אתה נפרד מאיתנו.

תמה הפריחה,
הסתיומה עונת הפרי.
אתה הולך ומתרחק מאיתנו,
ורשרוש העצים אומר לנו,
שהלכת עם הרוח.

חגית

אבא,

מנסה לכתוב ומתקשה למצוא את המילים המתאימות...

מיום שישי, כשהפרידה הפכה אמיתית אני מתקשה לחבר את המילים, או שפשוט הצלחתי לומר לך את המילים בשעות האיכות הרבות שהיו לנו יחד בשבועות האחרונים.

אבא, היית יקה במובן הנפלא של המילה. מסודר ומדוייק... ירשתי ממך לא מעט מזה.

בשבועות האחרונים היה לנו הרבה זמן ביחד... יקה או לא יקה? פינית זמן לפרידה מסודרת. בהתחלה היו בה הרבה מילים ובהמשך יותר שתיקות. זכיתי לומר לך יותר מאי פעם כמה אני אוהבת אותך וכמה אני מעריכה את מי שאתה. הזכרתי לך שוב ושוב את הכוחות שלך ואת המשפחה המדהימה שיחד עם אמא בנית לנו. הבטחתי לך שאנחנו נמשיך להיות ביחד ולשמור אחד על השני. זכיתי להיות הקטנה שלך, וסמכת עלי בעיניים עצומות. היית אבא של הכיתה שלי, לא רק שלי, וגם הם באו לכאן להיפרד ממך.

הבית שלך ושל אמא היה תמיד פתוח, נעים ומזמין וכולם ידעו שהם יכולים לבוא גם אם אני לא שם. תמיד תהיה להם עוגת גבינה טעימה ושוקולדים.

גם בלינה המשותפת היית אבא אחר. אבא שמתעקש להשכיב אותי, לקרוא לי סיפור, להיות איתי ולהיות מעורב בכל מה שנדרש. אבא פרדסן שבכל שבת לוקח אותי לבקר בפרדס, ולנסוע בתוך ארגז התפחים. אבא מעורב שתמיד מתעניין ושואל, גאה בכל מה שאני בוחרת לעשות ותומך.

קיבלת את ליאור שלי כבן לכל דבר, נסחפת איתו ועם הבנים לאהבה לכדורגל. היית בשנים האחרונות אוהד הכורסה הכי נאמן שקיים. התעניינת ושאלת אחרי כל משחק אליו נסעו, ונהנית מההנאה שלהם.

לפני 10 שנים חזרנו לקיבוץ והרגשנו שהוספנו לך עוד הרבה שנות חיים ושמחה. שמחת כל כך שבאנו, והפכת לסבא עוד יותר מעורב ונוכח בחיים של הילדים. היית סבא מדהים, אוהב, מנשק ומחבק בכל רגע אפשרי.

לאורך כל שלב בחיי דאגת ותמכת. כשקיבלתי את הניהול היית כל כך גאה. היה לך חשוב לראות איפה אני עובדת. באת איתי לביה"ס והסתובבנו יחד לראות את המקום בו זכיתי לעבוד.

אבא, היית איש משפחה והרבה יותר מכך. נסיבות החיים, ההישרדות בשואה והאובדן של אבא שלך, הביאו אותך להבנה שמשפחה זה הכי חשוב ועושים הכל למענה... וכך היה.

זכית באח גדול מיוחד במינו, שני שלנו. הקשר ביניכם היה מיוחד וחשוב מעבר לכל דבר. הלוואי על כולם קשר כזה בכל משפחה. שרדתם יחד את השואה הארוכה, ויחד עם סבתא המשכתם הלאה. אירועים קשים עברו על המשפחה של שני. אתה ואמא וכולנו איתכם תמכנו, נסענו וחיבקנו אותם כל שבוע וככל הנדרש, מקפידים להיות בכל השמחות ובכל הצמתים החשובים. בהתנהלות שלך לימדת אותנו את חשיבותה של המשפחה והדאגה אחד לשני, ואנחנו נמשיך.

היית כל כך משפחתי, כל כך אהבת להיות בבית מוקף בכולנו, וביקשת גם כך לסיים את חייך, בבית, איתנו מסביבך, ואני מאושרת שהצלחנו לעשות זאת עד שעצמת עיניים ולא התעוררת.

יום השואה במשפחתנו הפך בשנים האחרונות ליום שלך. כולנו התכנסנו סביבך, איתך ובשבילך מדי שנה. ישבנו כל המשפחה עם הנכדים וסיפרת לנו סיפורים מתקופת השואה וגם מתקופות אחרות בילדותך. אין ספק שהנכדים שלך זכו בך. בשנים האחרונות לקחתי על עצמי לנהל את טקס יום השואה בקיבוץ. הרגשתי שזאת החובה שלי אליך. לא היה לי פשוט, אבל העובדה שאתה שם צופה בי היתה הכוח המניע אותי. בסיום כל טקס היית מודה לי ונותן נשיקה גדולה מלאת הערכה. בשנה האחרונה הרגשתי שזה מעל לכוחותי, ומצד שני משהו בי הרגיש שזאת הפעם האחרונה שלנו יחד איתך בטקס הזה. הנחיתי את הטקס וחשבתי רק עליך. אני שמחה שעשיתי זאת ומקווה שאצליח לאסוף כוחות להמשיך ולעשות זאת גם בשנים הבאות, למרות שאני בטוחה שיהיה לי הרבה יותר קשה בלעדיך ובלי הנשיקה בסוף.

אנחנו רוצים להודות לשלושה אנשים נהדרים שהיו איתנו בתקופה האחרונה.

לצוות ההוספיס: מירב וליאת, שליוו את אבא ואותנו בחודשים האחרונים במקצועיות, ברגישות ובאהבה גדולה. בכל רגע ורגע הייתן שם בשביל אבא, בשביל אמא ובשבילנו. בעיקר הקשבתן והייתן שם בשביל כולנו. תודה על הכל.

תודה גדולה לדניס שלנו, שהיה עם אבא בשנה וחצי האחרונות.

Dennis, we would like to thank you for taking care of our father. Thank you for having been there for him at all times. Thank you for being so caring, sensitive and gentle while caring for him during the most difficult times in the most dignified manner. Thank you for putting our minds at ease knowing that we have someone to rely on. We appreciate and love you

אבא יקר שלי,

מקווה שעכשיו אתה פוגש את כל מי שהיה חסר לך כל כך בשנים האחרונות... סבתא מיציצי שלנו ונורברט, גדעון ורותי, יודקה, אבא ריצ'רד שלך ועוד הרבה אנשים מהם נפרדת במהלך השנים.

שמור עלינו מלמעלה ותמשיך להיות גאה ואוהב כמו שהיית תמיד.

מבטיחה שאנחנו כאן נשמור על אמא ועל המשפחה המיוחדת שבנית בשבילנו. נמשיך להיות יחד בכל מצב ונרגיש אותך איתנו תמיד. אנחנו בהחלט הניצחון שלך.

אוהבת אותך מאוד וכבר מתגעגעת.

אורלי

לפני שמונים ושש שנים, כאשר הייתי בן ארבע בגרמניה, הרשו לי לראשונה להחזיק את אחי פרנצל בן היומיים על ברכי. שמחתי כאילו קיבלתי בובת משחק חדשה – אחי שלי לנצח נצחים. אחרי שש שנים היגרנו עם משפחתנו להונגריה. אחי היקר הפך מפרנצל לפרי. עברנו יחד את קשיי הקליטה, את לימוד השפה הקשה, משוכנעים שנמלטנו מהסכנה הגרמנית. אחרי חמש שנים נוספות מצאנו את עצמנו תחת כיבוש גרמני, סגורים במשך שבועות בגטו בודאפשט. פרי היה חיוור, חזה וחלש, והתקשה אפילו לעלות קומתיים במדרגות. אך עברנו גם את זה, ואחרי השחרור התחברנו ל"שומר הצעיר". פרי הפך למורדי, והיה פעיל וקנאי קיצוני לחוקי התנועה.

אז התברר שאבינו היקר לא שרד את המחנות. אחרי שנתיים אמא שלנו החליטה להגר לקרוביה בארצות הברית. פרי-מורדי בן הארבע עשרה נאלץ להתלוות אליה. חיכיתי בכיליון עיניים למכתב הראשון ממנו, מכתב שיספר, בין היתר, על ההפלגה באוקיינוס הגדול ועל ניו-יורק עם גורדי השחקים. אחרי חודש-חודשיים אמנם הגיע המכתב: "בובי חזק ואמץ! תאר לך, מצאתי את הקן של ה"שומר הצעיר" בניו יורק!" שבע שנים למד מורדי, והיה פעיל בתנועה, וב-1954 קיבלתי את פניו, יחד עם משלחת מכובדת מנחשון, בנמל יפו.

מורדי שיינפלד-שדמי סיים בהצלחה את מסע העלייה הארוך והתקבל כחבר בנחשון, וכאורח מוכר ואהוב בגבעת-עוז. בנחשון מצא את ציונה, ויחד ייסדו וטיפחו את האגף הדרומי של משפחת שדמי. על תרומתו לנחשון במשך שנים שנה בתפקידים שונים ומגוונים יסופר עוד רבות על ידי חבריו הרבים. כאן והיום אני רק רוצה להבטיח לו ולעצמנו שנמשיך לשמור על משפחה אוהבת ומפרגנת אשר שומרת את זכרו. נוח בשלום, אחי היקר.

שני

מורדי הוא חלק מהמשפחה שלי

מאז שאני זוכרת את עצמי.
הכרנו אותו בתור עולה חדש אמריקאי,
שמדבר במבטא כבד.
לקח לנו הרבה שנים להבין את המורכבות של מורדי,
ילד שנולד בגרמניה, המלחמה טלטלה אותו להונגריה,
ובסופה הגיע לארה"ב.
ומשם לכאן, כשעשה עלייה, היה עולה חדש אמריקאי.
הוא חבר לציונה הצברית מכפר-סירקין והפך לקיבוצניק מן השורה.
אבא ואמא שלי, הרשקסים, אהבו אותו מאוד.
הם אהבו אותו על החריצות, היושר, השקט והנימוסים.
לבוא להתארח אצל השדמים תמיד היה כיף.
הוא ידע לגרום לכולם להרגיש רצויים ובנוח.
הוא חי את חייו בדיוק כמו שהוא רצה,
בקיבוץ עם החברים והמשפחה שהקים.
הוא נפטר בבית בחיק השבט הנהדר שלו.
אוהבת אתכם,

עמליה

My greetings to Ziona, Bobbi and all of my wonderful Israeli family. I am writing from many miles away, but my and my family's thoughts and hearts are with you on this sad and difficult day.

My memories of Mordi are many. When I was a baby and a toddler I was, luckily and happily, often left in the good care of my special Tante Mieke, Mordi (Franzel) and Schoni (Bobbi)'s mother. The boys were always there and I have always thought of them as my big brothers when I was little. Separated by the war, there was still always that good memory of my time with them.... as young as I was. Then, after the war, Bobbi left for Israel and Mordi and Tante Mieke came to America. I have many happy memories of Mordi during those ten years when he lived nearby in New York. We were together often and he was a bright light in my life then. He taught me how to ride a bicycle, he invited me to Hashomer Hatzair meetings (I remember the dancing at the end of each meeting), and he took me to my first opera. A favorite memory is how we used to spend the afternoons each Yom Kippur after services walking several miles from my parents home to Laganardia airport to watch the airplanes for a while. We would walk back, talking and laughing to help the hours pass until we could break the fast.

Then we were separated again by our choice of where we would live our adult lives, as Mordi left for Israel and I stayed in the States. During the years that followed, we stayed in touch, not directly but through Tante Mieke who kept us up-to-date about each other. Finally, our children were older and we could afford to visit each other occasionally and have phone calls regularly. During all this time, the deep connection from our early years was never broken, even when we were apart. That is true with Bobbi also for me, and it extends to all of your families. Each and every one of you is special to me. In all of you and in all of us is the love and happiness of having had Mordi in our lives.

Keith and I, and our children and grandchildren, are thinking of you all on this day of sadness. With our deepest sympathy, we send you our deepest love. Mordi will be remembered forever in our hearts.

Mia

קשה לחשוב ולהאמין

שמורדי כבר לא איתנו.
אחרי תקופה ארוכה של המחלה
והתמודדות עימה,
הלך לעולם אדם שאהב את כולם,
והם החזירו לו אהבה.
דמותו של מורדי וכל חייו
יהיו שזורים בכל מה שקרה בנחשון.
ואכן, תרומתו לקיבוץ היתה רבה
במשך השנים של היותו, ועד סופו המר.
מורדי היה אדם מסור לעבודתו
ואחראי לכל מעשיו, ואכן הם היו רבים.
אבא וסבא למופת לכל משפחתו,
לכל באי ביתו.
זכור אותו צנוע ועניו
כמו שהוא באמת היה בחייו.
אדם טוב לב ואוהב אדם,
והם גם אהבו אותו.

אבי שפנצר

היום אנחנו נפרדים ממורדי.

בן שמונים ושש היה במותו.

את מורדי יצא לי להכיר עוד בהגיעי לנחשון כבן גרעין מהתנועה, במסגרת הכרת ענפי החקלאות בנחשון. מורדי ריכז אז את ענף הפרדס, חכורות לי הנסיעות איתו לשם בטנדר הפג'ו החם בלי מזגן. יושבים ואוכלים יחד ארוחת בוקר, מורדי והחברה מהראל. ארוחה שהוכנה על פתיליית גז עם מצרכים ממקרר שעבד על גז.

אפשר היה להרגיש כבר אז עד כמה אהב מורדי לעבוד, ועד כמה השתדל להעביר אלינו חברי הגרעין את אהבתו לעצים ולאדמה.

כאשר העבודה הפיזית הכריעה את הגוף עבר מורדי לשרת את החברים באקונומיה ומשם, לאחר קורס חשבונאות, החל לעבוד בהנהלת החשבונות, כאחראי על תקציבי החברים. גם שם, כמו במטבח, היה במגע יום-יומי עם החברים, תמיד פנוי לשמוע ולפתור פניות של החברים אליו בנושא התקציב. מסיפורים של חבריו לעבודה, עולה כי מורדי אהב מאוד את עבודתו החדשה ואת מה שהוא עושה. הוא היה מאוד דייקן, והיה מגיע לעבודה יום יום. ללא קשר למה שעבר, או למה שהרגיש יום לפני כן, והוא לא היה האיש הכי בריא בעולם.

גם אחרי שמורדי החליט לפרוש לפנסיה היה חשוב לו להגיע להנהלת החשבונות ולעזור בהתנדבות בפרויקטים כאלה או אחרים.

מורדי נפרד מאתנו בשיבה טובה. מזכור אותו כולנו, חברי קיבוץ נחשון, כאדם שאהב אותנו ואנחנו אהבנו אותו.

היום אנחנו טומנים את מורדי במקום שכה אהב.

עופר נאור מנהל הקהילה

מורדי,

סיפרתי לא פעם על הפעם הראשונה שראיתיך.

תמיד כשאני חושבת עליך עולה הדימוי הזה:

עמדנו לא רחוק מ"קן החורש", קן ה"שומר הצעיר" בברונקס. מאחר שהמקום מוקף בגבעות עמדת על רקע הנוף הפתוח, מעין צללית של נער צנום וגבוה, מכנסיך חגורים באזור החזה, לחיים ורודות כתפוחים, אחניים מזדקרות...מורדי, תמיד אזכרך כך.

ידענו שבאת משם, מהשואה, אך לא סיפרת ואנחנו לא העזנו לשאול. היו עוד שני חבר'ה מ"שם" בפלוגה, מן השואה.

נשאת חייכן וטוב לב, חבר נפש וישר כסרגל, אחד מפלוגת "אפיקים", כאפיקים בנגב, לפני כ-70 שנה. שרנו ורקדנו. היה תענוג לרקוד איתך. היינו כחולמים. היינו צעירים שהאמינו בדרך לא מקובלת בסביבתנו.

גם האימהות שלנו הפכו לחברות טובות.

שמות אלה שהגיעו לנחשון כבר לא זכורים פה. חלקם כבר לא חיים. הם חזרו לארה"ב להיות פרופסורים, מהנדסים וארכיטקטים.

מורדי הפך לחקלאי שורשי, שמילא גם תפקידים מרכזיים בקיבוץ. הקים עם ציונה משפחה גדולה ואוהבת.

אני שמחה כי אתה כבר לא סובל.

אני בוכה כי אתה כבר לא איתנו.

שושנה לב

פסטיבל ריקודים בניו יורק. שנות ה-50

We shall overcome

כשמורדי הגיע לארצות-הברית הוא התוודע מהר מאוד למוזיקת העם האמריקאית.

הזמר פיט סיגר היה אהוב עליו מאוד, והוא הביא איתו תקליט שלו לישראל.
במיוחד הוא אהב את השיר "WE SHALL OVER COME" - "אנו נתגבר",
שהביע בעבורו את היכולת האישית שלו להתגבר על קשיי העבר,
להתחיל מחדש, ולהיות אופטימי לגבי העתיד.
השיר הפך מאוחר יותר, בשנות הששים, להמנון התנועה לזכויות האזרח
שגם אותה מורדי ליווה בהתעניינות רבה כשכבר חי בישראל.

We shall overcome
We shall overcome
We shall overcome, some day

Oh, deep in my heart
I do believe
We shall overcome, some day

We'll walk hand in hand
We'll walk hand in hand
We'll walk hand in hand, some day

Oh, deep in my heart
I do believe
We shall overcome, some day

We shall live in peace
We shall live in peace
We shall live in peace, some day

We shall overcome, some day
We are not afraid
We are not afraid
We are not afraid, TODAY

Oh, deep in my heart
I do believe
We shall overcome, some day

The whole wide world around
The whole wide world around
The whole wide world around
some day

Oh, deep in my heart
I do believe
We shall overcome, some day

מִן הָעֵבֶר (הַמְקוּרָה: אַרְכִּיּוֹן נַחְשׁוֹן)

השבוע לפני 50 שנה נחת מורדי שדמי בנמל יפו, בסירה רעועה, שהובילה אותו לחוף מבטחים, עם עלייתו לארץ מארצות הברית באוניית המשא "תמר". מורדי הגיע לנחשון עם חברו לוי קוליק, והתקבל במסיבת חברים חגיגית בניצוחה של נעמה ברזילי. ברכות לעולה הותיק והמשך קליטה נעימה.

תעודת עולה

№ 72491		
מספר הרשום	מ	הגיעה מ
מח. הקליטה	ב	מ
המשפחה והשם	מנפול (סגן) ארנסט	
הגיל	1933	האב נוכח
הגיע באניה	ביום	18.7.54
<p>חתימת העולה:</p> <p>המקצוע: <i>אין</i> מס' קופ"ח: <i>אין</i></p> <p>קרוביו בארץ: <i>אין</i> <i>לבית ב' / א' אלא א</i></p> <p><i>אין</i></p> <p>נשלח ל: <i>קר / מנין - פנימני ונימל</i></p>		
מחלקת הקליטה	תאריך	9.8.54

חתונתם של מורדי וציונה

בקיץ 1959 היתה בנחשון חתונה גדולה, ועל אחד המתחתנים נמצאה ב"על הרכס" הרשימה הבאה, שאיננה נושאת את שם המחבר.

"נער היה בעיר בודאפשט שבארץ המדיארים, ומורדי-פרנץ שמו, והוא נער רך בשנים, שערותיו תלתלים ועיניו יונים, אך נפשו נכאה. ותשאלנו אימו – "בני, שלמה נפלו פניך ומעיך חמרמרו?" וען לה ויאמר מילה אחת ויחידה – "ציונה!"

הימים ימי מצוקה, והאויב אז בארץ. ותפחד אימו לחיי בנה הרך ותיקחנו עימה מעבר לשבעה ימים ושבעה הרים, לארץ אבניה בחל והרריה נוטפים דבש. ויתנו לו בגד ללבוש ומזון להשיב את נפשו, וישלחוהו אל בית אולפנא למען יקנה תורה ודעת. ובכל זאת היה הנער עגום והעצב נשקף מעינו. וישאלוהו רעיו: מה לך? וען להם מילה אחת ויחידה – "ציונה!"

ויאמרו לו - בוא נא אלינו ונראה לך ציונה מה פרושו. וישמח, ויאזור כגבר חלציו וילך איתם לקן התנועה. ויראה שם נערים מקפצים ונערות מרקדות, וכולם נושאים בשיר קולם ומצעקים: "שאו ציונה נס ודגל!" ויצרף אף הוא את קולו למקהלת הנוגנים, אך עדיין לא רווח לו ונפשו משתוחחת עליו. ויאמר לו השליח – ממה נפשך, הן לא ניתן לך להלך ביננו ורוחך בל עימך. קום ועלית בספינה בואך ימה של יפו, ועלית אף אתה ציונה, שמה תנוח דעתך.

ויתנו בידיו פספורט וניירות הקרויים טיקטס, וירד בספינה ויבוא ארצה, ויבחר בקיבוץ נחשון לשבת בו ולעבדו בזיעת אפיו. ויחשבו כולם כי הנה הגיע אל המנוחה והנחלה, אך הנער עודו עגום ורוחו נכאה. וישאלוהו חבריו מה לו, ויאמר להם "ציונה", ויחשבוהו כמתעתע.

ויהי היום וגרעין חדש בא לקיבוץ, ובין הבאות נערה צעירה יפת עינים, ציונה שמה. וידעו כי באה הרווחה לנפשו, וישא עיניו השמימה וילחש בכוונה רבה – "ציונה".
עד עצם היום הזה.

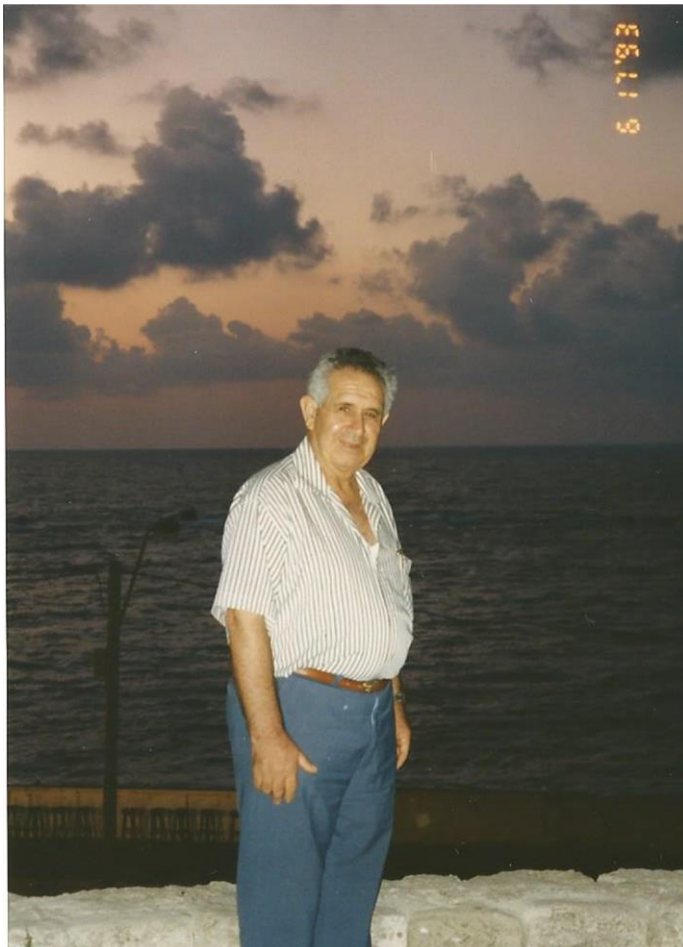

"הליכה לקיסריה"

השיר "הליכה לקיסריה" היה אהוב מאוד על מורדי.
השיר נכתב על ידי חנה סנש, שנשלחה לצנוח בהונגריה עם צנחנים נוספים,
למשימה להצלת יהודי הונגריה.
מורדי שמע את הסיפור עליה רק כשהיה כבר ב"השומר הצעיר" בארצות-הברית.

מילים: חנה סנש לחן: דוד זהבי

אלי, אלי
שלא יגמר לעולם
החול והים,
רשרוש של המים,
ברק השמים,
תפלת האדם.

החול והים,
רשרוש של המים,
ברק השמים,
תפלת האדם.

ביקור בפרדס

אי שם בדרך לאשקלון, שוכן לו הפרדס של קיבוץ נחשון. במקום נמצאים גם הפרדסים של הקיבוצים הראל וצרעה. העיבוד של הפרדסים הוא משותף. מיעוט של חברי הקיבוץ ביקרו שם. וההיכרות של הרוב עם תוצרת הפרדס היתה בזכות מיכלי העץ עמוסי התפחים, שעמדו בסמוך למרכולית על יד החשמליה, מזמינים חברים לבוא ולקחתם ללא תשלום. היו שנים בהם עבדו חברים רבים, בעיקר הצעירים, בקטיף ואף נוצרו רומנים כמו של דרור וסימה שהיתה מהראל, והניבו פירות לא רק של תפחים. בהמשך העבודה ההמונית עברה לידי בני דודינו ובפרדס נשאר רק רכז הפרדס. עשרים שנה היה זה מורדי ואחריו, עד היום אבי חיון.

בזמן האחרון מורדי חש געגועים עזים לפרדס. הוא בטא את רצונותיו בשיחות המשפחתיות. בתו אורלי החליטה להגשים לו את החלום, ותאמה עם אבי חיון ביקור משפחתי ביום הבחירות, ביום שבו הוכרז על שבתון במשק וכולם פנויים מעמל יומם.

לאירוע יצאו מלבד מורדי וציונה גם חגית וילדיה, אלון וילדיו, וכמובן אורלי וילדיה. אבי, מי שהחליף את מורדי בניהול הפרדס, ערך למורדי ומשפחתו סיור בכל רחבי הפרדס, ובבית האריזה של השכן רני ברנס. אבי ציין את התרגשותו של מורדי שהתבטאה בלחלוחית בעיניו. כן ציין שזכה ממורדי למחמאות רבות על כך שהוא הצליח לשפר את הפרדס בצורה משמעותית. אבי הזמין את מורדי לבקר את הפרדס מדי פעם.

מורדי ציין שנהנה מאוד מהסיור, מהמצב המצוין שבו נמצא הפרדס, ומבית האריזה המודרני של השכן, שבזמנו היה לו רק צריף עלוב. בנוסף ציין שבזמן החלפתו בניהול ע"י אבי היו לו ספקות לגבי יכולותיו של אבי, אבל במהרה נוכח שאבי מנהל את הפרדסים של שלושת הקיבוצים בצורה מיטבית, הביא לשיפור בזנים, והמקום נראה נקי ויפה. בני המשפחה שחלקם בילו בפרדס שעות רבות, נהנו גם הם והתרגשו מהסיור. ציונה מספרת שאת שיעורי הנהיגה בטרקטור אלון עשה כאשר ביקר את אביו בפרדס.

מורדי עבר הכשרה בחקלאות עוד לפני עלייתו לארץ. במסגרת ההכשרה עבד על טרקטור במטעים, וכבחור עם ידע חקלאי שובץ בשנים הראשונות להיות בנחשון בעבודה בשדה. לאחר מכן עבר לעבוד במטע, ובהמשך עבר לרכז את הפרדס שהיה מאוד משמעותי במהלך חייו. הביקור בפרדס הזכיר לו נשכחות מימים שעברו.

אתר נחשון, נכתב על ידי מוטקה

כך אזכור את מורדי

כשהגעתי לקיבוץ נחשון בסוף שנות השישים, שובצתי לעבוד במסגריה. מורדי עבד אז במטעים והיה מגיע מדי פעם לתקן כלי או להשחז את המעדרים. הייתי חדש במקום והוא היה "ותיק". אני זוכר היטב את שיחתנו הראשנה שנסבה על "איך זה אצלכם?... " (הכוונה בקיבוצי הישן). סיפרתי על ההתנהלות של וותיקי הישוב (הישן) והוא אמר לי: "אנחנו צעירים וגם הוותיקים שלנו לא כל כך וותיקים..." ושאל "תגיד לי יש אצלכם הגשה-עצמית בחדר-האוכל?" ו"איך המכבסה, ואילו שירותים?" הוא התייחס אלי כאילו באתי מכוכב אחר, מתוך התעניינות כי היה סקרן.

במרוצת השנים הייתי המסיק של דוד-הקיסור ועוסק באחזקה כללית. מורדי היה אקונום. היות שחלק מצידו המטבח פעל על קיסור היו לנו מפגשים שעניינם "מה קרה ששוב אין קיסור?" הייתי נכנס אליו לאקונומיה ושומע ממנו מה הבעיות שמפריעות לתת לחברים אוכל לשביעות רצונם. מורדי לא התייחס למקום עבודתו באקונומיה כאילו הוא שייך לו, ותמיד היה נותן ביד רחבה מה שהחברים ביקשו. למרות שהריצפה במטבח היתה חלקה ורטובה, תמיד הלך מהר, לבוש במכנסיים קצרים ובטן נצחית מרחפת מעל, עם גופיית סבא אפורה .

בסוף שנות השמונים נפגשתי איתו בהנהלת-החשבונות. אני רכז-צריכה המתמודד גם עם חובות חברים, והוא ניהל את איסוף הנתונים, הפקת תקציב לחבר וחיוב החברים. במעמד הזה נגלתה לי גדולתו. למרות שהיו כללים מאוד ברורים איך בנוי התקציב ומה החברה/ה מקבלים, היה גם צורך להפעיל שיקול דעת גמיש ורגיש, ובפעם הראשנה שמעתי אותו אומר "אבל מבחינה עניינית..." הוא הפגין גמישות בתווך בין השחור והלבן.

כך גם בשיחות-הקיבוץ, כשעוד היתה נוכחות רבה של משתתפים. מורדי תמיד הצדיק את הקו השמרני, כי אם לא כך, מדוע תמיד באמרו את דעתו היה בסופו של דבר אומר "אבל מבחינה עניינית כך וכך..." הקשבת בקשב רב לסיפור חייו, ילדות קשה וכואבת, טרטור וטלטול ממקום למקום. למרות זאת, בחיי היום-יום לא הנחיל לסובבים לידו את מורשת הסבל שעבר. קשה להבין איך מתוך המחסור והתופת, והנדידה הנצחית עוצבה אישיותו הנינוחה כל כך...

מורדי היה תמיד נעים וחיובי, לא זכור לי שצעק אי פעם או רב עם מישהו..

ביום הולדתו ה-80 שערכו בני המשפחה, פגשתי איש חם ואהוב, קשוב ורגיש, מחובק ועטוף כתגמול על אהבתו וחירתו וחום ליבו.

בעוצמי את עיניי אני רואה אותו במכנס קצר, גופיית "סבא" אפורה, נעול בסנדלים תנ"כיים הולך תמיד מהר, ומזכיר לכולנו שיש "בחינה עניינית..."

רן אלון

מורדי

הכרנו בשנת 2000 בערך, כאשר היה, עדיין, תקציב-אישי. באותה תקופה נכנסתי לתסבוכת כלכלית, ודוד שלי נדב (אח של גיורא אבא שלי) לקח אותי אלייך, כדי שנמצא יחד פתרון להסדרת החוב. בהתחלה היה לי קשה, ולא כל כך הבנתי איך נצליח לסגור חוב לקיבוץ בזמן כל כך קצר, אבל אתה לא היית מודאג. בכל פעם כשהגעתי אליך, קיבלת אותי בחיוך ובשמחה. נפגשנו הרבה פעמים, לעיתים לזמן קצר ולעיתים לזמן ארוך. דיברנו על הכל, על הפרדס, על החקלאות ועל כל דבר שעלה בראשו. תמיד הזכרת לי את סבא שלי, עליו השלום, עם הכנות, הרצון הטוב לעזור והדאגה. השיר שתמיד מזכיר לי אותך ואת המשפחה הוא "והחיטה צומחת שוב" של חוה אלברשטיין. מורדי, אזכור אותך תמיד לטובה. אני שולח חיבוק גדול, ומשתדל לתת גם לציונה חיבוק גדול. תמיד אוהב המון.

יונתן ויזל

חבר לקופת חולים מיום 1/7/954

המספר הקודם בקופ"ח

סוג הבטוח	תאריך	סוג הבטוח	תאריך
		100%	

ראש המשפחה השני המבוטח בקופת חולים

השם: מסי פנקס חבר

מס' תעודת הזה"ג

בני המשפחה הזכאים לעזרה

תאריך הלידה	השם	תקריבה	תאריך הלידה	השם	תקריבה

הכתובת של החבר

רחוב	מספר	השכונה	שייך לסניף קופ"ח
			1100

ארכיון נחשון
2754-1

פנקס'חבר מ
570697

הוצא ביום 11/11/1954

לשכת הנס הבריאות

החתימה (החבר/ה)

השם: מוסרי

שם האב: רובינסון

שם האם: פנחס

המקצוע: תקשורת

נכנס(ה) להסתדרות ולחברת העובדים בע"מ 1954

תורף המועל של ההסתדרות

תל אביב, יום 10/11/1954

חברת העובדים

2

נכתב על ידי חני לערב הצדעה לוותיקים גמלאים שמתנדבים במקומות העבודה שלהם.

זו אני שהגעתי להנה"ח אחרי האקונומיה, במטרה ליצור דור המשך, ואתה היית שם כדי לפלס לי את הדרך... היו אז שלושה שכירים שהעסיקו אותנו כמו המאה של היום. מקדמות, מפרעות, הלוואות, תשלומים. הכל עשית בכתב יד מדויק להפליא.

לימים הפכנו לצוות שגם בגשם, בשרב, בבריאות ובחולי – עבודה לא דוחים. גם כשהייתי ב"חופשת לידה"... אתה לרגע לא זכרת שיש לתת לילודת לנוח... את העבודה הבאת אלי הביתה! הגדלת לעשות, ואמרת שתשוב בעוד יום או יומיים לקחת את העבודה הגמורה.

למדתי ממך המון...אתה חרוץ ודייקן, אחראי מאוד מאוד, אכפתי ומסור עד אין קץ. רגיש, ומעל לכל, **נשמה**. נכון, העיניים כבר לא משהו, אבל הלב הענק, בעזרת הקוצב הנותן את הקצב, הוא זה שגורם לך להמשיך ולהגיע לעשייה, למסירות ללא תנאי וללא תמורה. על כך מגיעה לך ההוקרה והתודה.

באהבה מכל הלב.
חני ובית נחשון.

מורדי היקר.

בזיכרון שלנו אתה בית...

מכנס קצר וגופייה לבנה, מרק ירקות מתבשל על הגז בטעם הייחודי רק לך.
צחוק רחב מצמצם עיניים.
ארוחות משותפות וימי הולדת, דואג תמיד לכולם, ובעיקר שיהיו פרחים לצינונה.
בית.
נוח בשלום.
תמיד תהיה בזיכרון שלנו.

סיגי

מה זה געגוע?

השבוע בקשו ממני בבה"ד 1 להגדיר מה זה געגוע.
אם היו מבקשים את זה ממני לפני חודש הגעגוע שלי היה שטחי מאוד.
אני מתגעגעת לכלב שלי ולמשפחה, לחברים, למיטה – לדברים הקטנים והשוליים.
שלשום כשבקשו ממני להגדיר מה זה געגוע לא הצלחתי. כאבה לי הבטן וכל מה שהצלחתי לשמוע זה את
הקול שלך, סבא, להרגיש את היד שלך מחזיקה את היד שלי. כל הדברים השטחיים הם כבר לא געגוע, הם
סתם רצון שטחי.
הגעגוע שלי לא מוגדר, אבל אני מתגעגעת ללוות אותך לאוטו, לתת לך נשיקה, לחבק ולהקשיב למה עשית
השבוע, ולשמוע אותך שואל "מתי את חוזרת הביתה?"
אז מה זה געגוע?
געגוע זה לזמזם את השיר "הופה, הופה, רייטה", ולא לזכור את השורה השלישית.
געגוע זה להגיד "נוסעים לסבתא וסבא".
געגוע זה להתקשר לסבא מהרגל, ולנתק.
געגוע זה לשמוע מחיקה קלאסית.
געגוע זה גם כשאני שמחה, עדיין קיים בי עצב תמידי.
געגוע זה להתמלא בעצב מעצם המחשבה שאתה לא תגיע לטקס שלי.
געגוע זה סבא.

נוגה

אבא,

כבר כמה ימים אני מנסה לכתוב לך, לכתוב עליך. לכתוב כדי להקריא, לכתוב כדי לזכור,
ומוצאת את עצמי מוצפת, עם שברי זיכרונות שמסתחררים סביבי ולא מצליחים להיכתב.

הבוקר התעוררתי עם הקול שלך קורא לי:
"אז אבא הרים בחיבוק רחמים את בתו הטובה, הטובה.
בשמי לילה כחולים, בשמי לילה צלולים, הירח חייך בחדוה.
וכשאבא נשק לה, אוהב וסולח, נשק לה גם הירח."
אי אפשר לספור כמה פעמים סיפרת לי את הסיפור הזה, בערב לפני השינה, בבית הילדים.
שמעתי אותך, וגם סיפרתי אותו כשגדלתי, אין ספור פעמים,
אבל הסיפור הזה לעולם מתנגן לי כמו שאתה סיפרת אותו, במבטא הלא מוגדר שלך,
בניגון המיוחד רק לך, לא גרמני, לא הונגרי, לא אמריקאי, בטח לא צברי, אלא המבטא הייחודי והמיוחד
שלך, אבא. והניגון הזה כל כך חסר לי.

כמעט 30 ימים ואתה חסר כל כך. בזיכרון שלי נחרט המראה שלך אחרי הסוף. שוכב במיטה שקט
ורגוע. זה זיכרון נעים, זה זיכרון מכאיב.
מנסה לזכור אותך חי, הולך, מדבר, ועולים שברים של זיכרונות, זיכרונות מפעם:
רץ מאחוריי כשאני לומדת לרכב על אופניים,
מראה הראש שלך מלמעלה כשאני על הכתפיים שלך,
מזיע על יד ההגה בטיול לסיני, חזר מהעבודה בפרדס, צוחק באירוע משפחתי,
מקבל את סבתא, אמא שלך, בשדה התעופה במילים נרגשות בגרמנית,
מקבל אותי בחיבוק אחרי הצניחה, מעמיס את מעט הציוד שלי כשעזבתי לתל אביב,
שר בימי ההולדת של הנכדים, נהנה מאוכל טוב.

לכולנו יש זיכרונות, אישיים ומשפחתיים, ואתה היית הזיכרון של כולנו, ההיסטוריון שלנו.
זוכר עבורנו שנים ותאריכים ואירועים, ואיך מאייתים כל מילה – באנגלית ובעברית.
היית אחזן קשבת לכל הסיפורים שלנו, על איך עבר היום, השבוע, החודש, הטיול, הטיירות, המסיבה.
מקשיב חוכר הכל.

היית ה"תנור" שלנו - חום וחום ותחושה של בית. ובחודש האחרון – אתה לא בבית.
ונשארה בנו ריקנות גדולה, וחסר לנו – לטפל בך, לחשוב איך להקל עליך, לדבר איתך.
הלב שלך חסר לנו, אבא. המגע שלך חסר לנו.
האהבה שלך, הביטחון בך,
חסרים לנו כל כך.

חגית

אבא,

עבר חודש מאז שהלכת מאיתנו... לא להאמין!

חודש מאותו טלפון של דניס והריצה אליך, ואחריה ההבנה שזה הסוף, הטלפון לאלון וחגית והחיבוק לאמא... פשוט נגמר!

אבא, הלוואי שהיית יכול לראות כמה אוהבים אותך כאן בקיבוץ, ובכלל. אני מקווה שהרגשת את האהבה והכאב שהיו פה באותו היום של ההלוויה והשבעה. המון אנשים שאוהבים אותך ואותנו באו לכבד אותך בדרכך האחרונה. ליוו אותנו בשבעה ומלווים גם היום. הפקנו הלוויה מיוחדת שכולה אתה. היה לנו חשוב שיכירו אותך ואת האדם המיוחד, הצנוע והמשמעותי שהיית עבורנו ... אני חושבת שהצלחנו... אתה בטח היית אומר... "אתן מגזימות" אבל כמו שאמרת לנו בשנה האחרונה לא מעט פעמים - "תחליטו אתן"... אז החלטנו.

אבא יקר שלי, עבר חודש והגעגועים רק מתחילים ועולים. אתה בליבי בכל רגע ובכל דקה. חזרתי לשיגרה אבל השיגרה לא ממש מצליחה לי בלעדיך. כנראה ייקח לי עוד זמן להתארגן מחדש. כולנו יחד עם אמא ואחד עם השני בכל זמן אפשרי, מנסים למלא את החלל שהשארת אבל לא באמת מצליחים, או בכלל רוצים למלא אותו.

יוצאים לטיול בשדות עם הקלאב-קאר וחושבת מה היית אומר... נפגשים לארוחת ערב או חג, ומחכה שתיכנס לאט לאט, ונפנה לך מקום על הספה. התמונה שלך מולי כל הזמן. אנחנו נמשיך בדרכנו, ואתה תמשיך ותלווה אותנו בכל המחשבות, ההחלטות וההתלבטויות שעוד נכוונו לנו בהמשך. אני מבטיחה שנמשיך לשמור על אמא ועל דוד שני היקר לנו כל כך, ועל המשפחה הנפלאה שלנו שכל כך אהבת. אתה כל כך חסר לי. אוהבת ומתגעגעת...

אורלי

